

Asia: VM144:00/2017 VM/2067/03.01.00/2017

Luonnos hallituksen esitykseksi väestötietolain muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset kommentit luonnoksesta

Laissa väestötietojärjestelmästä ja väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista, (jäljempänä väestötietolaki) säädetään tietopalvelun kaltaisesta toiminnasta. Tietosuoja-asetuksessa (EU) N:o 679/2016, jäljempänä asetus) on tunnistettu tietopalvelutoiminta. Asetuksen johdantokappaleen 158 mukaan viranomaisilla tai julkishallinnon tai yksityisten elimillä, jotka ylläpitävät yleistä etua koskevia tietueita, olisi unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön nojalla oltava palveluita, joilla on lakisääteinen velvoite hankkia, säilyttää, arvioida, järjestää, kuvailla, välittää, edistää ja levittää tietueita, joilla on pysyvää yleistä etua koskevaa merkitystä, sekä myöntää pääsy niihin.

Muu lainsäädäntö

Esityksen jatkovalmistelussa tulee ottaa huomioon oikeusministeriön valmisteleva ehdotus hallituksen esitykseksi eduskunnalle EU:n yleistä tietosuoja-asetusta täydentäväksi yleiseksi lainsäädännöksi (TATTI-laki), sen jälkeen, kun tämän lain sisältä on kaikilta osin täsmentynyt.

Jatkovalmistelussa tulisi ottaa huomioon myös vireillä oleva työ julkisen hallinnon tiedonhallinnan sääntelyn kehittämiseksi (VM098:00/2016). Hallituksen esitysluonnokseen liittyviä asioita on arvioitu myös julkisen hallinnon tiedonhallinnan sääntelyn kehittämistä selvittäneen (TILKE) työryhmän raportissa.

TSV opas lainsäädäntölausuntojen laatimisesta

Tietosuojavaltuutetun toimisto on arvioinut esitystä vain esitettyjen muutosten pohjalta, eikä ole tehnyt laajempaa arvioita mahdollisista muista asetuksen edellyttämistä muutostarpeista.

Tietosuojavaltuutetun toimisto on julkaissut sisäisen ohjeensa lainsäädäntölausuntojen laatimisesta. Ohje antaa suosituksia siitä, mihin tietosuojavaltuutetun toimistossa lausunnoille tulevissa hallituksen esityksissä on tietosuoja-asetuksen näkökulmasta kiinnitettävä huomiota. Ohje on saatavilla tietosuojavaltuutetun toimiston kotisivulla. Tätä opasta voidaan hyödyntää jatkovalmistelussa.

Tietosuoja-asetuksesta johtuvat ehdotukset

Jatkovalmistelussa on tarpeen yksityiskohtaisesti määrittellä se, mikä on tietosuoja-asetuksen 6 tai 9 artiklan alakohtien mukainen henkilötietojen käsittelyn peruste kaikkien henkilötietojen käsittelytoimien osalta. Muun muassa esityksen perusteluissa (sivu 9 tämä jää epäselväksi). Käsittelyperusteen määrittäminen on tärkeää, koska se mm. vaikuttaa suoraan eräiden rekisteröityjen oikeuksien toteutumiseen.

Ulkomaalaisten rekisteröintiä koskevat ehdotukset

-

Henkilötunnusta ja sähköistä asiointitunnusta koskevat ehdotukset

-

Väestötietojärjestelmän tietojen luovuttamista koskevat ehdotukset

Väestötietolaki on asetuksenmukaisuuden arvioinnin kannalta haasteellinen sen vuoksi, että sen 4 luvussa on säädetty tietojen luovuttamisesta tiettyihin määriteltyihin tarkoituksiin, mutta lain mukaan myös tietojen muu luovuttaminen on mahdollista (34 §), silloin kun hakijalla on oikeus käsitellä luovutettavia tietoja tietosuoja-asetuksen, tietosuojalain tai muun lain nojalla.

Kun henkilötietojen käsittely perustuu asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c tai e alakohtiin voidaan kansallisen liikkumavaran puitteissa, tietosuoja-asetuksen 6 artiklaa 3 kohdan mukaisesti säätää niistä tahoista ja tarkoituksista, joihin henkilötietoja voidaan luovuttaa.

Viranomaisten välisiä luovutusäännöksiä koskevia kysymyksiä on tarkemmin selvitetty jäljempänä mainitussa tietosuojavaltuutetun laatimassa sisäisessä ohjeessa (kohta 6), joka koskee lainsäädäntölausuntojen laatimista (www.tietosuoja.fi).

Mikäli katsotaan, että tietojen käyttötarkoitus muuttuu luovutuksen seurauksena, on luovutuksen edellytyksiä arvioitava käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatetta vasten, siten kuten tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 4 kohdassa säädetään. Luovutussäännöksen on oltava välttämätön ja oikeasuhtainen toimenpide 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden turvaamiseksi.

Asetuksessa lähtökohtana on 5 artiklassa säädetty käyttötarkoitussidonnaisuus. Asetuksen 23 artiklan mukaan jäsenvaltion lainsäädännössä voidaan kuitenkin rajoittaa asetuksen 5 artiklassa säädettyä käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatetta.

Mikäli katsotaan, että tietojen käyttötarkoitus sisältyy väestötietojärjestelmän alkuperäiseen käyttötarkoitukseen, eikä käyttötarkoitus muutu luovutuksen seurauksena, voidaan luovutuksesta säätää suoraan artiklan 23 kohdan 1 mukaisten edellytysten puitteissa.

Esityksen vaikutukset

-

Muut kommentit

Pykäläkohtaisia kommentteja

4 §

Tietosuoja-asetus korostaa selkeää vastuunjakoja rekisterinpitäjän tehtävien osalta. Esityksen mukaan määriteltäisiin ainoastaan maistraatin vastuu tietosuoja-asetuksen 15, 16 ja 21 artiklan mukaisten rekisteröityjen oikeuksien osalta. Jatkovalmistelussa olisi yksityiskohtaisemmin arvioitava tietosuoja-asetuksen 26 artiklan ja 4 artiklan 7 kohdan näkökulmasta vastuu kaikkien tietosuoja-asetuksessa säädettyjen rekisterinpitäjän tehtävien osalta.

30 §

Jatkovalmistelussa tulisi pykälää täsmentää. Esitetty sanamuodossa ”tutkimuksen, selvityksen tai muun vastaavan tehtävän hoitamisessa tarpeelliset tiedot” jää muun vastaavan tehtävän merkitys epätasmoiseksi.

34 §

Esityksen mukaan ”Tietojen luovutuksen yleisten ehtojen on täytyttävä”. Perustelujen mukaan tällä viitataan lain 28 §: ään, jonka otsikko on ”Tietojen luovuttamisen yleiset edellytykset”. Selvyyden vuoksi olisi tässä pykälässä tarkoituksenmukaista viitata 28 §: ään tai ainakin käyttää samaa ilmaisua kuin 28 §:ssä (yleiset edellytykset).

35 §

Esityksen mukaan sen lisäksi, mitä tietosuoja-asetuksen 21 artiklassa säädetään olisi henkilöllä oikeus kieltää henkilötietojensa käyttö eräisiin tarkoituksiin. Tietosuoja-asetuksen 23 artikla mahdollistaa rekisteröityjen oikeuksien rajoittamisen kansallisella lailla. Tietosuoja-asetus ei mahdollista kansallisella lailla säädettyjä lisärajoituksia. Jatkovalmistelussa olisi selvitettävä se, sisältyvätkö esitetyt rajoitukset jo artiklassa 21 säädetyn vastustamisoikeuden piiriin ja missä määrin asiasta on erikseen tarve säätää.

Suoramarkkinoinnin osalta on otettava huomioon asetuksen johdantokappale 70, jonka mukaan, jos henkilötietoja käsitellään suoramarkkinointia varten, rekisteröidyllä olisi oltava oikeus, milloin tahansa ja maksutta vastustaa käsittelyä, mukaan lukien profilointia niiltä osin kuin se liittyy suoramarkkinointiin, olipa kyse sitten alkuperäisestä tai myöhemmästä käsittelystä. Tämä oikeus olisi nimenomaisesti saatettava rekisteröidyn tietoon ja esitettävä selkeästi ja muusta tiedotuksesta erillään.

74 a §

Esityksen mukaan asetuksen 18 §:ssä tarkoitettua oikeutta käsittelyn rajoittamiseen väestötietojärjestelmässä ei sovellettaisi asetuksen 23 artiklan 1 kohdan e alakohdan perusteella. Jatkovalmistelussa olisi tarkemmin perusteltava, millä tavalla edellä mainitun 23 artiklan edellytykset täyttyvät väestötietojärjestelmän osalta. Pelkkä 23 artiklan e kohdan mainitseminen lain perusteluissa ei ole riittävää.

Huhtiniemi Heikki
Tietosuojavaltuutetun toimisto